

Türkiye'de Hükümet Sistemi Değişikliği: Parlamenteer Sistemden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine Geçiş

4. HAFTA

Türkiye’de Hükümet Sistemi Değişikliği

- Nisan 2017’de yapılan anayasa değişikliği ile (1982 Anayasasında Değişiklik Yapan 6771 sayılı kanun) parlamenter hükümet sistemi “cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” olarak değiştirilmiştir.
 - Anayasa m. 8: “Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.”
 - Anayasa m. 104: “Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.”

Türkiye’de Hükümet Sistemi Değişikliği

- Yeni sistemin ilk cumhurbaşkanlığı seçimi 24 Haziran 2018’de yapılarak yeni sistem yürürlüğe girmiştir.
- Resmen “cumhurbaşkanlığı” olarak adlandırılan yeni hükümet sistemi aslında güçlü bir başkanlık modeline dayanmaktadır.

Yeni sistemle ne deęiřti?

- Hükümet Sistemi: Cumhurbaşkanlığı
 - Parlamenter sistem yerine “cumhurbaşkanlığı sistemi.” Cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulunun kullandığı yürütme yetkisi/görevi tek bir kişide, cumhurbaşkanında toplanmakta.
 - Cumhurbaşkanının siyaset yasağı sona ermekte. Cumhurbaşkanlığı yine milletvekilliği görevi ile bağdaşmamakla birlikte cumhurbaşkanları parti üyesi ve bir siyasi partinin genel başkanı olabilmekteler.
 - Bakanlar TBMM dışından atanmaktadır. Bir milletvekilinin bakan olarak atanması halinde milletvekilliği sona ermekte.

Yeni sistemle ne deęiřti?

- Cumhurbaşkanının yokluğunda artık TBMM Başkanı değil, cumhurbaşkanı yardımcılarında biri cumhurbaşkanlığına vekalet etmektedir.
- Cumhurbaşkanlığı sistemiyle birlikte Başbakanlık örgütü kaldırılarak görev ve yetkileri Cumhurbaşkanlığı İdari işler Başkanlığına aktarılmış ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterlięi kaldırılmıştır.

Yeni Sistemde Cumhurbaşkanınının Başlıca Yetkileri

- Yürütme yetkisini tek başına kullanmak; daha önce Bakanlar Kurulunca kullanılan yetkiler artık Cumhurbaşkanınca kullanılmaktadır.
- Seçimlerin yenilenmesine karar vermek (bu durumda cumhurbaşkanlığı seçimi de yenilenecektir).
- Olağanüstü hal ilan etmek ve olağanüstü hal döneminde, kanun hükmünde kararname (temel haklar, kişi hakları ve ödevleri, siyasi haklar ve ödevler dahil) çıkarmak.

Yeni Sistemde Cumhurbaşkanının Başlıca Yetkileri

- Yürütme yetkisine ilişkin konularda cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarmak (Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konular hariç).
- Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra örgütlerinin kurulmasını kararname ile düzenlemek.
- Kamu tüzel kişilerini kurmak.
- Kanunların uygulanmasına ilişkin yönetmelik çıkarmak.

Yeni Sistemde Cumhurbaşkanınının Başlıca Yetkileri

- Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları doğrudan atamak ve görevine son vermek.
- Hakimler ve Savcılar Kurulunun dört üyesini atamak.
- Üst düzey kamu görevlilerini atamak.
- Cumhurbaşkanı atama yetkisini doğrudan kullanmaktadır; ABD’de de olduğu gibi atamaların Meclis tarafından incelenmesi ve onayı söz konusu değildir.

Cumhurbaşkanının Sorumluluđu/Meclisin Yürütme Üzerinde Denetimi

- TBMM'nin cumhurbaşkanı üzerinde bir istisna dışında denetim yetkisi yoktur. Cumhurbaşkanı ancak, bir suç işlediği gerekçesiyle TBMM kararıyla Yüce Divan'a sevk edilebilmektedir.
- TBMM, yürütmeyi ancak cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar üzerinden denetleyebilmektedir. Bunun yolu; milletvekillerinin, cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlara yazılı soru sorabilmeleri, bunlar hakkında meclis soruşturması isteyebilmeleridir.

Cumhurbaşkanının Sorumluluđu/Meclisin Yürütme Üzerinde Denetimi

- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanları, suç işledikleri iddiası ile soruşturma açılması ve yargılanmalarına TBMM'ce karar verilmesi halinde Yüce Divan'da yargılanabilecekler.